

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА „ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ“

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

SOPIA UNIVERSITY "ST. KLIMENT OHRIDSKI"

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационен труд за придобиване на
образователната и научна степен „Доктор“
на тема **„ИНСТИТУЦИЯТА НА СЪВЕТНИКА В
ПОЛИТИЧЕСКИТЕ СТРУКТУРИ: ЛИДЕРСТВО И ОТГОВОРНОСТ
В УСЛОВИЯТА НА ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕХОД“**,
в професионално направление 3.3. Политически науки (Публична
администрация)

Автор на дисертационния труд: Георги Темелков

Научен ръководител: доц. д-р Албена Танева

Автор на рецензията: проф. д-р Валентин Василев

- № 39480 - Регистър за научната дейност в Република България:
<https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/29968>
- № 29680 - Регистър за академични длъжности и дисертации в НАЦИД:
<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/29968>
- <https://www.researchgate.net/profile/Valentin-Vasilev>
- https://scholar.google.com/citations?user=J3V_gIAAAAAJ&hl=bg
- <https://orcid.org/0000-0002-0074-9578>

Основание за изготвяне на рецензията: *заповед №РД-38-27/19.01.2023 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

София

2023

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Фокуса на дисертационното изследване дава отговор на предизвикателството, свързано с това, че в условията на несигурност и постоянни задълбочаващи се кризи, лидерите в политиката са изправени пред все по-големи предизвикателства в разработването на политическите си решения. Лидерството и отговорността стават основа за успешната политика и популярността на политическите решения. Както отбелязва авторът, през различните исторически периоди, успехът на политическото лидерство зависи от различни променливи, свързани с конкретния контекст. Както пише докторанта, ако преди няколко века, за да бъде успешен един лидер в политиката са били необходими сила и власт, в съвременните условия те далеч не са достатъчни за постигането на устойчиви резултати. Безспорно понастоящем, съвременният лидер в политиката се нуждае от верни последователи, които да са убедени, че неговата визия, ценности и цели съответстват на техните.

Правилно дефиниран е обекта на изследване в дисертационен труд - институцията на политическия съветник, а предмет на изследването е дейността на политическите съветници, разглеждана в категориите на лидерството и отговорността, в условията на политическия преход.

Основната защитавана теза е в дисертацията е, че ролята на политическия съветник през годините на прехода търпи промяна в посока на нейното подценяване – намаляват изискванията и очакванията към него за лидерство, отговорност и експертиза. Общата композиция на дисертационния труд е да се извърши цялостно проучване на актуалното състояние на институцията на политическия съветник в контекста на лидерството, отговорността и експертизата.

Силен аргумент в подкрепа на актуалността на разработката е степента на научна разработеност на темата, която според докторанта е много висока в областта на лидерския подход в политиката, а в областта на институцията на политическия съветник, обратно, тя е много ниска, а там, където е работено по нея, информацията не е актуална. Наситина в научен план са оскъдни съвременни проучвания и изследвания в тази област.

В технически аспект, представеният за оценка дисертационен труд е в е с обем от 186 страници, от които 168 основен текст, 14 страница използвана литература и 4 страници приложения. Включва увод, четири глави, заключение, използвани източници и едно приложение. В основната част от работата са представени 17 таблици и 4 фигури.

Библиографията е съставена от общо 181 източника, от които 19 на кирилица и 162 на латиница, включващи книги, монографии, статии, доклади, нормативни актове и др.

Основните фактори, определящи актуалността на дисертационното изследване спрямо настоящата ситуация.

Главите са логически и последователно обвързани, като първата глава се поставя акцент в няколко посоки. На първо място, разглеждат се същностните характеристики на политическите съветници, като се открояват редица специфични области, като - основните функции на политическия съветник; възходяща вертикална функция; низходящата и вертикалната функция. Акцент се поставя на специфичните функции на политическия съветник, сред които според докторанта изпъкват: предоставянето на съвети; осъществяването на политически анализи; докладването на актуалните новини и информация; участие в политическия диалог; публична дипломация и писането на речи. Ключов момент, явяващ се препратка към следващите глави може да се намери на стр. 79: „Политическите съветници имат силно влияние в структурите на властта и до голяма степен, от правилните им съвети зависи постигането на висока ефективност от работата им“. Главата завършва с четири авторски извода.

Във втората глава, озаглавена „ЛИДЕРСТВОТО В ПОЛИТИКАТА КАТО ОСНОВА ЗА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ“ се акцентира основно в четири области - лидерството като ключова компетентност; елементите на лидерския подход; лидерски стилове и модели и тговорностите на лидерите в политиката. Както е обобщено на стр. 104 : „...че в основата на бъдещето на политическите лидери стои кредитът на доверие и откритостта пред последователите. В тази връзка, правейки паралел с подкрепата и участието на политическия съветник, отново може да се направи изводът, че неговата роля ще нараства в бъдеще и, че необходимостта от лидерски качества за осъществяването на дейността му ще става все по-остра“. Главата завършва с обобщения и общи изводи.

Трета глава, с название „ВЪЗНИКВАНЕ, РАЗВИТИЕ И МОДЕЛИ НА СЪВЕТНИЧЕСКАТА СЛУЖБА В СТРАНИ ОТ БИВШИЯ ИЗТОЧЕН БЛОК В ГОДИНИТЕ НА ПРЕХОД – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ“ се извеждат следните ключови моменти: начало на прехода към демокрация и оформяне на институциите; правна регламентация и статут на политическите съветници, което включва области като - изисквания за заемане на позицията; политизиране и партийна обвързаност на съветниците; отношения с държавните служители; функции на политическите съветници и отчетност на политическия съветник. На 125 стр. авторът отбеляза „Липсата на

отчетност, на практика означава и липса на контрол, а от там – и на мотивация за качество в изпълнението на служебните задължения. Това е основен пропуск в регулаторната система на институтът на политическия съветник, който насърчава безотговорността не само на самите съветници, но и на министрите, които ги назначават“. Главата завършва със седем извода.

В четвърта глава „ПРОУЧВАНЕ НА ИНСТИТУЦИЯТА НА ПОЛИТИЧЕСКИЯ СЪВЕТНИК В БЪЛГАРИЯ – АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ И ПРОМЕНИ ПО ВРЕМЕ НА ПРЕХОДА“ се представя методиката на проучването, както и резултатите и изводите от него. Изследването е осъществено посредством осем последователни етапа (фигура 4), като началото на процеса е поставено на 12.10.2021 г., а интервютата са проведени в периода 13.11.2021 г. – 10.01.2022 г. Тук се предлага обобщен авторов „Модел за установяване на минимални изисквания към назначаването и отговорностите на политическите съветници“. За нуждите на постигането на обективна и защитима като обхват и качество информация осъществяването на това изследване разработи индикатори, на базата на които е съставен кратък въпросник към проучването. Тази част на дисертационното изследване е иновативна и в нея докторантът доказва по категоричен начин уменията си на изследовател и анализатор.

Този подход за изследване заслужава адмирации и безспорно в него личи почерка както на научния ръководител доц. д-р Албена Танева, така и е в синхрон с научните традиции в катедра „Публична администрация“.

Интересна е идеята, описана на стр.164 за „изготвянето на Ръководство за комуникации на политическите съветници със заинтересованите страни“, което би могло да е следващ изследователски проект на докторанта, а и на катедрата.

В заключението се подчертава се констатира, че разглежданата тематика за ролята на политическите съветници през годините на прехода през обектива на лидерството, извежда ценен ресурс за посоката, в която трябва да се работи за използването на техния потенциал, както и търсенето на отговори и фокус на въпросът какво внасят те в основната изпълнителна власт, като докторанта защитава тезата, че съветниците на министрите в много от европейските държави представляват ресурс както в личен, така и в институционален аспект. Този проблем, е и възможност, като може да бъде решен с поставянето на началото на регулирането на институцията на политическия съветник, с цел изясняването на неговите функции, отговорности, отчетност и минимални изисквания за заемане на длъжността. В тази връзка в дисертацията е предложен базов модел за установяване на минимални изисквания към назначаването и отговорностите

на политическите съветници в България, на основата на който да се надгради нормативната регламентация, който е съществен приносен момент на дисертационното изследване.

Автора е използвал подходящо подобрени изследователски методи, съответстващи на комплексния характер на научния проблем и чрез прилагането на динамичния, системния и оценъчния подход е постигната висока степен на обобщаване, очертаване на тенденциите и включването на прогностични елементи в работата.

Резултатите от дисертационния труд са коректно обобщени в заключението. Направените изводи кореспондират с текста и импонират на изследователските тези, като следват от текста и отразяват конкретните постигнати резултати.

Автореферата е в обем от 41 страници и е композиран съгласно изискванията и традициите за този специфичен компонент от процедурата, и отразява всички основни части на дисертацията, с оглед на което се дава възможност да се открият ясно постигнатите научни и приложни резултати и приноси.

По проблемите на дисертационния труд докторанта е представил списък с 4 /четири/ публикации на български език. Темите са релевантни на дисертационното изследване и представят последователно ключови компоненти от него, както следва: *“Компетенциите на политическия съветник като фактор за успешното му взаимодействие със структурите на изпълнителната власт”*; *„Ролята на политическия съветник за осигуряването на достоверна информация и трансфер на добри практики срещу фалшивите новини“*; *„Политическото лидерство в лицето на съветника“* и *„Статутът на политическия съветник в годините на прехода“*.

Нямам информация за наличие и постъпване на сигнали за плагиатство и други недобросъвестни практики при разработването на дисертационния труд.

II. ОБОБЩЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ОЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДОКТОРАНТА

Предложения дисертационен труд е завършена научна разработка, отговаряща изцяло на традициите при разработването на подобен вид научни текстове, както и релира удачно спрямо всички формални изисквания при подготовката на такъв вид научен труд.

Сред научните приноси може да открием:

- ✓ Изведени и дефинитивно аргументирани са същността, функциите, ролята и мястото на политическия съветник в структурите на властта.
- ✓ Представен е авторов модел за идентифициране на минимални изисквания към назначаването и отговорностите на политическите съветници в България.
- ✓ Сполучливо е композирана в научен текст интердисциплинарната връзка между теорията на лидерството с дейността на политическия съветник както като профил при подбора на човешки ресурси за тази роля в практиката, така и като категории на анализа спрямо резултатите от тяхното участие.

Спрямо научно-приложни приноси приемаме следните:

- ✓ На базата на опита от девет страни от Източна Европа, включително България е представен практически инструментариум за изследване и осъществен сравнителен анализ на възникването, развитието и моделите на съветническата служба по време на прехода;
- ✓ Авторско и концептуално е „реконструиран“ /по думите на автора/ е профилът на политическия съветник в България в годините на прехода на базата на анализ на получената информация чрез експертна оценка от министри и политически съветници в периода 1990-2021 г. за актуалното състояние и промените в институцията на политическия съветник по време на прехода.

Приемам посочените в автореферата приноси, които несъмнено са лично дело на кандидата и смятам, че в съдържателно отношение те реално отразяват нейните постижения.

III. ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДОКТОРАНТА

Към кандидата г-н Темелков имам следните препоръки и научно-методически съображения:

- ✓ Следва да се положат необходимите усилия за апробирането и публикуването на резултатите от изследването в чужбина, с цел излизане от географските територии на страната от гледна точка на търсенето на широка дискусия по възможностите за възможността на пренос и трансфер на добри практики /бенчмаркинг/ в материята, обект на настоящата дисертация;
- ✓ В бъдещите разработки е уместно да се разгърнат тезите на концепцията за „учеща организация“, които в дисертационния труд са слабо застъпени. На базата

на тях е възможно моделът да се адаптира и придобива значително по-гъвкав вид и форма;

- ✓ Заслужава да се отдели повече място за добри практики от други страни /извън деветте такива от Източна Европа/, за които данни и информация докторанта изследва и представя, което би придало на текста и вложените в него идеи, определена тежест, а и е допълнителен изследователски фундамент, върху който да разшири изследванията си;
- ✓ Да продължи и доусъвършенства уменията си за кратък и стегнат изказ, следвайки фокуса на изследването и да спазва изискването за обем на разработката и да не нарушава общоприетата логика: обзор – методология – изследване – анализ на резултатите – изводи и препоръки. Тази препоръка е особено силно валидна в бъдещите публикации на статии, доклади и анализи, в които съм убеден, че предстоят да се реализират;
- ✓ Препоръчвам в бъдеще да направи опит и положи усилия да постави на научен, а защо не и политически дебат на част от изведените изводи, както и да апробира идеите или част от тях в практиката в следващата година;
- ✓ Категорично е необходимо е да се разширят възможностите за приложение на научните изследвания на кандидата и да се апробират част от идеите на разработките в практиката, както и да се включат по-широко в изучаваните учебни дисциплини на специалностите във вуза;
- ✓ Препоръчвам в следващи периоди активно да се разпише идеята за „Ръководство за комуникации на политическите съветници със заинтересованите страни“, която докторант Темелков описва на стр. 164 от дисертационния труд. Тази изследователска ниша е особено подходяща за бъдещите научни търсения на докторанта и катедрата;
- ✓ В дисертацията в общ контекст се развива тезата за важността на управлението на кариерата като компонент от общото управление на човешките ресурси във връзка с важността на дефинирането компетентностни характеристики на политическия съветник. В тази посока би било препоръчително да надгради изследването си и с идентифицирането на добри практики, които определено са налични и биха обогатили научната пълнота на разработките му в бъдеще и в посока на фокус върху т.нар. „меки умения“, като както отбелязва *Ричард ван Хойдонк в книгата си „Светът утре“ /изд. Кръгозор, С., 2019; стр. 165/ „На преден план излизат социалните умения в кариерното развитие и управление, или*

т.нар. social skills, които ще са нужни, за да се формира бъдещето по човешки начин“.

- ✓ Препоръчвам на автора да продължи и разшири своите изследвания като потърси подходящи начини за представяне на научните си идеи и продукция в чуждестранни издания и научни форуми;
- ✓ Би било полезно разработката да се разшири и в търсене на връзката със стратегическото управление и развитие на човешките ресурси. В изследователски план за мен би било интересно в бъдещото научно развитие на автора и в тази връзка като особено ценни в тази насока са няколко инструмента - като например – Improvement Roadmap; A3 Thinking; PDCA Cycle; RACI MATRIX; KANO Analysys; GAP Analysys; Improvement Roadmap; PDCA Cycle и др.

Посочените възможности и препоръки не омаловажават достойнствата на дисертационния труд и не влияят върху научните приноси, а ще допринесат за тяхното по-прецизно разкриване.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Основният извод, който може да се направи е, че дисертационния труд **„ИНСТИТУЦИЯТА НА СЪВЕТНИКА В ПОЛИТИЧЕСКИТЕ СТРУКТУРИ: ЛИДЕРСТВО И ОТГОВОРНОСТ В УСЛОВИЯТА НА ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕХОД“** разработен от *Георги Темелков*, притежава необходимата научна значимост и безспорно доразвива теоретичните знания и практически опит в изследваната проблематика.

Като цяло съдържанието показва, че кандидатът е в състояние да осъществява самостоятелно научна и практико-приложна дейност с висока степен на практическа приложимост.

Формалните изисквания по процедурата са изцяло изпълнени, като приложената документация по процедурата е пълна и комплектована по улесняващ оценяващият начин.

Организирането и документацията по процедурата, администрирани от страна на учебното заведение изцяло покрива нормативните изисквания, заложили в българското законодателство.

Изложеното дотук ми дава основание да приема дисертационния труд за завършен, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в

Република България, Правилника към него и вътрешните нормативни документи на Софийски университет „Св.Климент Охридски“.

Като член на научното жури давам своята положителна оценка на дисертационния труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ на тема **„ИНСТИТУЦИЯТА НА СЪВЕТНИКА В ПОЛИТИЧЕСКИТЕ СТРУКТУРИ: ЛИДЕРСТВО И ОТГОВОРНОСТ В УСЛОВИЯТА НА ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕХОД“**, в професионално направление 3.3. Политически науки (Публична администрация) на **Георги Темелков**.

22.02.2023 г.

гр. Благоевград

Изготвил:

проф. д-р Валентин Василев